

Præsentation af kilde 9

– Berlingske Tidende 6. maj 1872

Kildetype: Uddrag af artikel fra Berlingske Tidende 6. maj 1872¹

Afsender: Avisen Berlingske Tidende. I 1749 blev avisen grundlagt, og var officielt en upolitisk avis. Reelt var den dog konservativ. Avisen havde nemlig indtil 1904 en aftale med regeringen om altid at støtte den siddende regering imod til gengæld at kunne annoncere alle regerings-bekendtgørelser. Dette garanterede frem til 1904 automatisk en holdning til fordel for den siddende regering i avisen.

Datering: Artiklen er bragt i avisen den 6. maj 1872

Kontekst: Det er dagen efter slaget på Fælled, og mange af de store aviser dækker begivenhederne på Fælled som del af deres almindelige nyhedsformidling.

Med Grundloven fra 1849 var censuren formelt blevet afskaffet, og der var indført trykkefrihed, dog under ansvar for domstolene. Det betød friere rammer for bl.a. avisudgivelser, men injurier og navnlig majestætsfornærmelse kunne forsat straffes.

Kommentarer til kildetypen: Aviser formidler nyheder til et forholdsvist bredt publikum i forhold til andre kildetyper. Aviser kan give et øjebliksbillede af, hvilke nyheder og sager, der på et bestemt tidspunkt har optaget et samfund. Som kildetype har aviser den fordel, at de er tidsmæssigt tæt på den begivenhed, de beskriver. Referaterne af begivenhedsforløbene er derfor ikke præget af eftertidens historiefortolkning og efterrationalisering af den pågældende begivenhed. Ofte er avisartiklerne skrevet af reportere, der selv har set begivenheden, eller som har talt med andre øjenvidner hertil.

Aviser har traditionelt haft et nært forhold til forskellige politiske fløje og/eller til bestemte samfundsklasser. At de ofte kan have denne indbyggede tendens, betyder dog ikke, at de er dårlige kilder. For det første er der trods alt grænser for tendensens dominans, hvis der er tale om et samfund med en eller anden grad af presse- og ytringsfrihed. Aviserne kan ikke påstå, hvad som helst i dækningen af store begivenheder, hvor der har været mange vidner. For det andet kan man bruge tendensen bevidst, når man læser kilden. Dvs. at man kan forsøge at finde udsagn og oplysninger i avisen, der går imod dens tendens. Oplysninger, der går imod tendensen, er ofte mere troværdige, fordi afsenderen netop ikke har speciel

¹ Avisen findes på mikrofilm på Den Sorte Diamant, Det Kongelige Bibliotek, artiklen står på s. 1-2.

bagtanke med eller fordel af at medtage dem. Man kan også lokalisere passager i teksten, som avisen med fordel kunne have overdrevet eller udpenslet endnu mere for at fremme sin hensigt med teksten – men hvor det alligevel ikke er sket. Denne mangel på tendens i sådanne passager indikerer også en større grad af troværdighed.

Fokuspunkter til kilden

Hvordan fremstiller avisen begivenhederne på Fælleden?

Prøv at læse kilden mod dens regerings-loyale tendens.

Vurder om avisen er en god kilde til slaget på Fælleden, inddrag gerne begreber som tendens, datering og kildens genre.

Uddrag af Berlingske Tidende fra 6. maj 1872

”I det igaar Morges udkomne Nummer af ”Socialisten” fandtes en Artikel, hvori der fremfattes samme Anskuelse, som Hr. Pio havde gjort gjældende i Internationale, og bebudedes, at Mødet paa Fælleden dog ville blive afholdt”. [...]. I Spidsen af Bladet fandtes der imidlertid fra Hr. Aug. Toucher² følgende Linjer: ”Da Dhrr. Pio, Brix og Geleffere anholdte i Løbet af Natten, maae vi bede vore Venner om at holde sig Loven efterrettelig og ikke møde.” [...]. s. 1

”Ikke desto mindre indfandt der sig dog i Løbet af Eftermiddagen en betydelig Mængde Mennesker, for Størstedelen øiensynlig Nysgjerrige, deriblandt Fruentimmer og Børn, ved Fælleden, hvortil Adgangen holdtes spærret af Politiet. Ud paa Eftermiddagen omtrent Kl. 5-6, trængte nogle større Hobe af Menneskemassen sig dog ind paa den ved Triangelen nærmeste Deel af Fælleden. Husarerne, som vare holdte i Reserve i Nærheden bleve nu kaldte til Hjælp og rykkede ind paa Fælleden med Værget i Skeden.³ Da Menneskemassen vedblev at bore og trænge sig frem med Hujen og Skrigen samt begyndte at kaste Steen på den væbnede Magt, maatte der gribes til energiske Forholdsregler for at splitte den. Den høistcommanderende Politiembedsmand, Inspecteur Clausen (Politidirecteuren, Etatsraad Crone, var tilstede i Thinghuset og ledede herfra alle Bevægelser), rykkede derfor frem i Spidsen for den samlede Politistyrke og opfordrede overensstemmende med Grundlovens Bydende tre Gange efter hinanden i Kongens og Lovens Navn Mængden til at skilles ad. Da denne Fordring ikke frugtede, maatte Politiet og strax efter Husarerne under Oberst Castenskjold skride ind med Magt, og det lykkedes da uden Vanskelighed at rydde Pladsen og de tilstødende Veie, hvorpaa Mængden hurtigt spredtes ad og for Størstedelen vendte tilbage til Byen, fornemmelig⁴ ad Østerbro, idet hele Blegdamsveien holdtes afspærret. Flere Personer, der særlig havde gjort sig bemærkede under Optøierne, bleve anholdte og uden Modstand eller Forstyrrelse fra Mængdens Side førte deels til Thinghuset og deels under Escorte til Politistationen paa Fælledveien. Det har vel ikke kunnet undgaaes, at nogle af Tumultuanterne ved

² August Toucher var et fremtrædende medlem af Internationale

³ Husarernes sabler var ikke trukne

⁴ især eller først og fremmest

Sammenstødet med den væbnede Magt have lidt Skade paa deres Personer; om betydeligere Kvæstelser have vi dog endnu Intet erfaret, men det maa erkjendes, at den væbnede Magt ved sin nødvendige Indskriden gik frem med ligesaa meget Hensyn som Kraft og Energi.” s. 2

